

Výběr úlů a rámkové míry, pořízení včelstev

Priorita - nástavkové úly

Provází-li vás obavy o výběru typu úlu a velikosti rámkové míry, nemusíte se stresovat. Pokud by byla jednoznačně výhodná volba, jistě by jí využívala většina včelařů. Úspěšné včelaření není o úle a rámcu, ale o podmínkách a opatřeních, které jsou pro každý typ úlů specifické a které musí být respektovány. Pokud je možnost volby, vždy se kloním k variantě, která více vyhovuje včelám a více simuluje jejich přirozený způsob života.

Těžko popsat úlovou otázku lépe, než jak učinil přítel Miroslav Sedláček z Bučovic ve Včelařství č. 1/2015 (článek je např. k dohledání na jeho webu). Podstatné je, aby konstrukce a míry úlu i rámků spolu korespondovaly, aby všechny komponenty byly kompatibilní a odpovídaly požadavkům včel. V opačném případě vás neminou problémy s netěsností, kdy se zejména oddělky neubrání loupežím vos a včel, úl nepůjde uzavřít pro účely léčení či přepravy nebo se nástavky při nejbližší příležitosti sesunou. Ale určitě dopřejte

svým včelám nové vybavení, které nebude zatíženo nebezpečnými nákazami a znečištěním. Kontaminované, použité úly, rámků i souše mohou být pro vaši novou praxi příčinou zklamání a zkázy. Výjimkou snad může být jen převzetí kvalitně vedených a ošetřovaných včel přímo od chovatele, který končí, nebo jste taková včelstva zdědili.

Jaké úly zvolit?

Chcete-li se ubírat cestou vlastní výroby, doporučuji nákup dokonale provedené

úlové sestavy, podle níž pak vyřešíte vlastní konstrukci. Podstatné je respektovat ve všech směrech včelí mezeru (6–10 mm), aby nedocházelo k prostavení prostoru voskovou stavbou, ani k masakrování včel na sebe naléhajících spodních a horních louček. Kdo si raději koupí hotové úly, pak doporučuji volbu dodavatele s kompletním sortimentem, historií i referencemi, který vám bude schopen dodat po roce i letech díly shodné s vaším vybavením.

Většina kvalitních výrobců dřevěných úlů nabízí více typů (dle rámkové míry, výšky podmetu a zasíťování dna), konstrukce provedení (celodřevěné, s tepelnou izolací, s falcem, s očky i bez, prosklené, s úchopy) a způsobů použití (na studenou, teplou stavbu či univerzální). V každém případě je třeba přihlídnout i k parametrům budoucího stanoviště a zvolit včelám vyhovující alternativu. Extrémní podmínky vyžadují i náročné řešení (např. stanoviště bez zastínění vyžaduje dokonalejší tepelnou izolaci včetně stropu a odvětranou střechu) oproti umístění úlů ve včelíně či pod stromy. Pokud uvažujete o jiném materiálu (plast, polystyren, styrodur), je potřeba brát do úvahy, že se nejedná vždy o obnovitelné či energeticky využitelné materiály, které také bude třeba opravovat a jednou likvidovat.

Pokud víte, že nemáte pomocníky a kondici pro manipulaci s nástavky (např. 4. nástavek r. m. 39 x 24 před vytvořením má hmotnost i 35 kg a je cca 150 cm vysoko), je na místě volba nízkých nástavků nebo ležanů, nabízených jako varianta pro seniory či typických pro zahraničí sousedy (např. Maďarsko, Polsko). Řešením pro správný výběr je návštěva výrobce, prodejní expozice či vzdělávacího zařízení (např. SOUV-VVC Nasavrky), kteří dis-

1.

Prosakovací krmítko

2.

Kapové krmítko

Stropní krmítko

ponují výstavou veškerého vybavení, a je možné si vše osahat.

Výběr rámkové míry

Velká rámková míra vyhovuje včelám; včelstva budou tolerantnější k našim chybám, budou lépe zimovat i se lépe zjara rozvíjet, ale způsob ošetřování vyžaduje častější zásahy a manipulaci s jednotlivými plásty. Nízké nástavky vyhovují včelaři pro snadnější způsob ošetřování (pracuje se s celými nástavky), jednoduché zvětšování úlového prostoru a rychlou obsluhu více včelstev. Dvě rámkové míry v případě kombinovaného systému komplikují obnovu díla a vyžadují striktní dodržování metodiky pro ošetřování.

Při volbě rámků je i zde prostor pro výběr. Nabízí se sice pracná, ale osvědčená klasika s mezerníky a drátkováním, Hofmanův rámeček či kombinace rámků s hřebeny usnadní manipulaci ve včelstvu a bezpečné kočování, poloplastový stavebnicový rámeček je bez sbíjení a drátkování, ale vyžaduje přesnou velikost mezistěny,

pro celoplastový rámeček je zase podstatný voskový nátěr a nezbytné vyšší pořizovací náklady. Rámečky a přířezy budete v rámci postupné obnovy díla neustále dokupovat a s rozšiřováním včelnice jich nikdy nebude dost. Pokud se časem seznámíte s výhodami jiných systémů, lze je postupně vyměnit, stejně jako přejít na jinou výšku. Pokud síly nebudou stačit, u r. m. 39 x 24 cm lze s úspěchem ponechat vysoké nástavky jako plodiště a pro medníky využít r. m. 39 x 17 cm.

Pořízení včelstva

Náš výběr hodně ovlivní dostupnost oddělků, které jsou prodávány na již konkrétní rámkové míře a se kterými zpravidla včelař začíná. Velká poptávka je u renomovaných chovatelů, kteří berou objednávky už od přelomu roku, a v sezóně u nich oddělky již seženete obtížně. Ideální je, pokud nová včelstva získáte od včelařů z nejbližšího okolí. Veterinární situace není příznivá k přesunům na velké vzdálenosti, rizikem je i přeprava v nevhodných podmínkách vysokých teplot, kdy může dojít k přehřátí a zapaření včel s následným znatelným úhynem plodu a ztrátou matky.

Zarážející je, že „zkušební“ chovatel je schopen přenechat včelstva svému příbuznému a bez jakéhokoliv dokladu o vyšetření na mor jakéhokoliv plodu, je odvést přes celou republiku. Vzhledem k tomu, že takový začátečník nemá ani číslo chovatele a stanoviště, vystavuje tak svého bližního maximálnímu postihu za porušení veterinárního zákona. Takový včelař, pokud má následně prokázat původ svých včelstev, je hned na začátku své kariéry „černou ovčí“ pro své okolí a nelze se pak divit rezervovanému přístupu starších včelařů k nováčkům. Žádný chovatel by proto neměl odmítat pomoci s pořízením včel novému zájemci, alespoň v rámci místní organizace. Jde o existenci včel nás všech.

Poučným a poutavým začátkem včelařské dráhy je i možnost získání pěkného roje zná-

mého původu, který lze s úspěchem usadit na jakoukoliv rámkovou míru. S trochou poučení o následné péči tak můžete sledovat, s jakou energií včelky staví nové dílo na mezistěnách a matka zaklade první generaci. V bezplodovém stavu je i nejučinnější preventivní ošetření kyselinou mravenčí proti varroáze, ale nezbyvá, než si opatřit novou matku a provést její výměnu při nejbližší příležitosti nebo ještě do září, abyste měli jistotu, že vaše včelstvo má ten nejlepší potenciál i žádanou vlastnosti pro novou sezónu.

S objednávkou úlů neotálejte, v sezóně už nebudete mít možnost výběru a ještě vás čeká jejich povrchová úprava a pořízení dalších potřeb.

Pro začátek včelaření je optimální, budete-li začínat s 3 až 4 včelstvy, která vám poskytnou srovnání i možnost výpomoci v případě, kdy některé nebude dobře prosperovat a případný chovatelský materiál na náhradu v dalším roce, pokud o nějaké včelstvo přijdete. Časově není péče o 2 nebo 4 včelstva nijak náročnější, ale možnost se učit je dvojnásobná.

V tzv. nultém roce vystačíte s úlem složeným ze dna, 2 nástavků (v případě polonástavků 3), s odpovídajícím počtem rámků a mezistěn, vnitřním (včelotěsným) a vnějším víkem s izolací nebo krytem proti povětrnostním vlivům a stropním krmítkem (**obr. 3**). Pokud zvolíte sklenice a prosakovací víčka, Jakubovská či ukrajinská krmítka, kbelíky nebo mikrotenové sáčky, budete potřebovat ještě rezervní nástavku pro umístění tohoto krmného systému (**obr. 1**). Vhodná krmítka jsou i kapsová, která se vkládají na místo 1 až 2 rámků a lze je využít jako přepážku při výchově a rozvoji oddělku (**obr. 2**).

Příště: Péče o roj a oddělek; další potřebné vybavení.

Dana Belušová, členka RR, jednatelka ZO Kladno, členka OO Kladno, absolventka SOUV Nasavrky.
belusova@vcelarstvi.cz

Přehlídka úlových sestav na výstavě

Práce začátečníků s oddělky na 2 nástavcích r.m. 39 x 24cm, ve 3. jsou umístěná krmítka